

КИЇВСЬКА МІСЬКА РАДА

II СЕСІЯ IX СКЛИКАННЯ

РІШЕННЯ

18.11.2021 № 3385/3426

Про звернення Київської міської ради до Ізраїльського національного меморіалу Катастрофи (Голокосту) та Героїзму «Яд Вашем» щодо підтримки офіційного надання Андрею Шептицькому почесного звання «Праведник народів світу»

Відповідно до Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Регламенту Київської міської ради, затвердженого рішенням Київської міської ради від 07.07.2016 № 579/579, з метою підтримки офіційного надання Андрею Шептицькому почесного звання «Праведник народів світу» Київська міська рада

ВИРІШИЛА:

1. Направити звернення Київської міської ради до Ізраїльського національного меморіалу Катастрофи (Голокосту) та Героїзму «Яд Вашем» щодо підтримки офіційного надання Андрею Шептицькому почесного звання «Праведник народів світу», що додається.
2. Оприлюднити це рішення в порядку, встановленому законодавством України.
3. Контроль за виконанням цього рішення покласти на постійну комісію Київської міської ради з питань регламенту, депутатської етики та запобігання корупції.

Київський міський голова

Віталій КЛИЧКО

Додаток

до рішення Київської міської ради

від 18.11.2021 № 3385/3426

ЗВЕРНЕННЯ

Київської міської ради до Ізраїльського національного меморіалу Катастрофи (Голокосту) та Героїзму «Яд Вашем» щодо підтримки офіційного надання Андрею Шептицькому почесного звання «Праведник народів світу»

Андрей Шептицький (предстоятель Української греко-католицької церкви, митрополит Галицький, архієпископ Львівський) народився 29 липня 1865 року в селі Прилбичах Яворівського повіту, Королівство Галичини та Володимирії, Австрійська імперія (нині Яворівського району Львівської області, Україна). Він походив зі стародавнього русинського (українського) роду Шептицьких, який отримав австрійський графський титул, у ХІХ столітті зазнав спольщення, а члени родини стали франкомовними римо-католиками. При хрещенні за латинським обрядом у костелі Святої Трійці родового містечка Брухналя, яке відбулося 9 серпня 1865 року, отримав імена Роман, Марія, Александер.

Про ранні роки життя митрополита відомо з книги спогадів його матері Софії. Зокрема вона зазначає, що в дитинстві Роман вирізнявся сумірною вдачею, любов'ю до молитви, до якої умів пробудити любов серед оточення.

Софія Шептицька зазначає, що близько 8 років Роман принципово відмовився від брехні, зробивши це, на її погляд, цілком свідомо, а не інстинктивно. До того ж він на той час, за словами матері, добре відчув, що таке страждання та жертва любові для ближнього.

29 червня 1888 року батьки супроводили сина до Добромільського монастиря отців Василіян. 13 вересня 1888 року Роман склав перші чернечі обіти та прийняв ім'я Андрей.

Наступні 56 років свого життя о. Андрей Шептицький присвятив душпастирському служінню в Українській греко-католицькій церкві: 12 січня 1901 року його було інтронізовано на Галицьку метрополію; він служив митрополитом Галицьким до самої смерті в 1944 році.

Друга світова війна, що докотилася до теренів Західної України в 1939 році, не лишила Андрея Шептицького байдужим до долі людей. Так, у 1940 році Шептицький писав листи до Йосипа Сталіна та Микити Хрущова, протестуючи проти зловживань, які чинили представники радянської влади на Західній Україні.

Митрополит Шептицький не втрачав жодної можливості опікуватися ввіреною йому паствою. 6 липня 1941 року у Львові на зборах громадян для

захисту інтересів українських мешканців створено Українську Раду Сеньйорів, яку очолив К. Левицький, а почесним главою став владика Андрей. 30 серпня 1941 року у Львові проголосив про поновлення своєї діяльності Український Червоний Хрест (УЧХ), організований під протекторатом митрополита.

Початок німецько-радянської війни сприйняв як шанс на порятунок від більшовицького безбожництва. Проте невдовзі після вступу німецьких військ на українські землі владика розчарувався в намірах німців і, як ніхто з інших єпископів Європи, відкрито й беззастережно виступив проти нацизму в багатьох пастирських посланнях. Двічі митрополит звертався з протестом щодо нищення єврейського населення в Галичині до рейхсфюрера СС Гімmlера (грудень 1941; лютий 1942). Після цього «фахівці з українського питання» Ганс Кох, Отто Вехтер, Альфред Бізанц відвідали владика з метою «урезонити» непокірного пастира. Старий предстоятель насварив «відвідувачів» – у відповідь прозвучали закиди «спадковому графу в неvwічливості».

29–31 серпня 1942 року написав листа до Папи Пія XII. Зокрема в цьому листі митрополит так охарактеризував нацизм: «Ця система брехні, обману, несправедливості, грабунку, спотворення всіх ідей цивілізації та порядку; ця система егоїзму, перебільшеного до абсурдної межі тотального божевільного націонал-шовінізму, ненависті до всього, що є красивим та добрим, ця система становить собою таке щось феноменальне, що найпершою реакцією при вигляді цього монстра є онімиле здивування. Куди заведе ця система нещасний німецький народ? Це може бути не що інше, як дегенерація людства, якої ще не було в історії».

21 листопада 1942 року написав послання «Не убий», у якому містилися заклики до примирення політичних сил українського суспільства, засуджувалися політичні вбивства, містилися застереження про відлучення від церкви організаторів і виконавців таких злочинів.

Така позиція митрополита призводила до обшуків нацистами собору св. Юра, під час яких гітлерівці розкривали навіть труни покійників.

За згодою Шептицького значна кількість євреїв переховувалась у греко-католицьких монастирях і навіть у митрополичій резиденції. Наказав сховати понад 300 єврейських дітей (зокрема, сина львівського рабина Єзекіїля Левіна – Курта, який потім назвав синів іменами Андрей, Климентій) та цінні єврейські документи. У рятуванні євреїв йому допомагали, серед інших, сестра Йосифа Вітер (1946 року її ув'язнено комуністичним режимом загалом на 30 років) і рідний брат Климент (37 євреїв; на фабриці взуття, яка належала студитам, – ще 16 євреїв; арештований радянським режимом 1947 року). Варто зауважити, що митрополит приховував цю свою порятункову акцію від більшої частини духовенства тому, що цього вимагали обставини. З неприхованою симпатією пише про шляхетну поведінку Андрея Шептицького під час війни рабин Давид Кахане у своєму «Щоденнику Львівського гетто».

Деякі імена врятованих відомі: це, наприклад, діти рабина Кальмана Хамейдеса – Герберт і Леон, а також Овед Амарант, Цецилія Штерн, Лілі Штерн-Польман, Курт Левін, Натан Левін, рабин Давид Кахане та його дружина Нехама Кахане і їхня донька Руф Кахане, Юзеф Подошин з родиною. Це прізвища осіб, про котрих відомо, що вони безпосередньо та особисто від митрополита отримали допомогу та порятунок. Цим особам за наказом Шептицького виготовили фальшиві документи, тобто греко-католицькі метрики, і надали прихисток.

Декого з них ховали безпосередньо в митрополичому комплексі на горі св. Юра, багатьох дітей на прохання Шептицького – в різних греко-католицьких монастирях. Переховування в митрополичих палатах чи монастирях ставило під загрозу життя всіх його мешканців. У цій частині Європи застосовувалася кара смерті на місці для всіх, хто рятував євреїв. До слова, у Західній Європі не було аж таких суворих покарань. У католицьких же монастирях Італії євреїв, що там перебували, записували до гостьової книги, і тому тепер ми точно знаємо кількість та імена врятованих.

Митрополит Шептицький рятував єврейських дітей і дорослих суто з гуманітарних міркувань. Він дав обіцянку рабину Єзекіїлю Левіну, що діти, передані йому під опіку, не будуть охрещеними і не стануть християнами. Діти, однак, щоб вижити, повинні були вивчити українську мову та молитви й церковні обряди. На це він спрямовував кошти не тільки церкви, але й свої. Митрополит наполягав на тому, щоб діти, які переховувалися в монастирях, згодом були повернуті у свої родини або єврейським допомогним організаціям. Тобто ні про яке місіонерство, а тим паче душехватство, користаючись лихоліттям, взагалі не йшлося.

Єврейська громада України в травні 2008 року визнала його Праведником. «Ми хочемо віддати належне людині, що врятувала сотні євреїв, – сказав із цієї нагоди головний рабин України Моше Реувен Асман. – Маємо боротися не тільки з антисемітизмом, ксенофобією, але й пам'ятати своїх героїв, нагадувати про них підрастаючому поколінню». В пам'ять про митрополита Андрея Шептицького біля синагоги Лазаря Бродського в Києві посадили «Дерево Життя».

У квітні 2012 року нижня палата парламенту Канади одноголосно визнала прикладом «відданості основним правам людини» діяльність митрополита Андрея Шептицького під час Другої світової війни. Канадські парламентарії зазначили, що завдяки зусиллям митрополита врятовано понад 160 євреїв, один із яких був присутній на засіданні парламенту Канади під час ухвалення рішення.

У листопаді 2013 року Антидифмаційна ліга (англ. Anti-Defamation League) – американська правозахисна суспільно-політична організація, що протистоїть антисемітизму й іншим формам нетерпимості стосовно євреїв – нагородила його посмертно за «відвагу та героїзм у порятунку євреїв» під час Другої світової війни. Шептицький удостоєний нагороди імені Яна Карського за відвагу при порятунку українських євреїв. Нагороду, встановлену для

вшанування рятівників євреїв під час Голокосту, отримав родич митрополита професор Єжі Вейман.

Діяльності Андрея Шептицького у порятунку євреїв під час Другої світової війни присвячені дослідницькі роботи за авторством Жанни Ковби (Митрополит Андрей Шептицький. Документи і матеріали 1941–1944 / Ковба Ж., Кравчук А. – Київ : Дух і Літера, 2003. – 313 с.), Ліліани Гентош («Про ставлення митрополита Шептицького до німецького окупаційного режиму в контексті документа з канцелярії Альфреда Розенберга»), о. Андрія Михайлейка. Віднайдені нещодавно в архіві Ватикану листи Андрея Шептицького Папі Римському Пію XII можуть стати новим доказом того, що митрополит допомагав українським євреям під час Другої світової війни.

Понад двом тисячам українців, що рятували євреїв у роки Другої світової війни, присвоєно звання Праведників світу.

Ми сподіваємось, що це звання отримає Андрей Шептицький – людина, чие життя і чий суспільний авторитет допомогли врятувати життя безневинних людей, яким нацистська машина готувала лише смерть, разом з тими, хто їх рятував.

Бо хто рятує хоча б одне життя – рятує весь світ.

Київський міський голова

Віталій КЛИЧКО